

עלון לב המועדים

הלכות והליכות בענין "ת"ב שחל ביום א'"

(מתוך לב המועדים)

יש שלא נהגו כן, והטעם: לפי שחששו משום אבילות שבפרהסיא (דינים והנהגות לחזו"א פרק יט ז, דולה ומשקה ע' כח בשם החזו"א ובשם הגר"ח"ק).

מפטיר לרב המקום

יש הנוהגים שרב המקום עולה למפטיר, (מנ"א רפב יד, שערי אפרים ט כז),

והטעם: לפי שחלקים מן הפטרה של שבת חזון נאמרים בניגון של מגילת איכה לכן עולה למפטיר הרב שיודע לקונן על החורבן (שם).

טעם אחר: לפי שנאמר בהפטרה (ישעיהו א כג) "שריך סוררים" מוטב

שיתבייש מעצמו ממה שיתבייש על ידי אחרים (ליקוטי חבר בן חיים רפב).

יש שאין מקפידים בזה, והטעם: כיון שקוראים את הפטרה מתוך הקלף ויש בעל קורא קבוע שקורא ואין העולה קורא הפטרה לכן אין נפק"מ בדבר זה.

זמירות שבת

שרים זמירות שבת ככל שבת אפילו אינו נוהג כן בכל שבת, **והטעם:** דהוי לכבוד שבת ושבת וכשם שמותר לאכול בשר בסעודה שלישית של ערב ת"ב אף למי שאינו נוהג כן בכל השנה כיון שהוא לכבוד שבת הוא הדין זמירות שבת (אגרות משה ח"ד קיב א).

ובקונטרס קיצור הלכות בין המצרים הביא בשם ספר יוסף אומ"ן (סימן תכא) שכתב שיש לזמר זמירות שבת בשבת חזון בקול נמוך.

טויל בשבת זו: יש שכתבו שראוי שלא לטייל כל אותו היום, **יש אוסרים:** רק מחצות (שערי תשובה תקנ"ה).

"אב הרחמים": אף אם ת"ב חל בשבת אומרים "אב הרחמים" בתפילת מוסף [אף דת"ב נקרא מועד] (משנ"ב תקנ"ב ס"ק ל' בשם א"ר תקנ"ד), **הטעם:** לפי שתוכנו דומה לקינות הנאמרות בתשעה באב (אליה רבא תקנ"ד).

"צדקתך"

אין אומרים "צדקתך" במנחה (שו"ע תקנ"ב יב בשם מהרי"ל), **והטעם:** לפי שאם חל ת"ב בחול אין אומרים בו תחנון, משום דאקרי מועד שנאמר (איכה א טו) "קרא עלי מועד", וכן (איכה ב כב) "תקרא כיום מועד" וכלל הוא שבימים שאין אומרים בהם תחנון בחול, אין אומרים בשבת "צדקתך" ולפי שצדקתך הוא צידוק הדין על משה רבינו והוי בתחינה.

"כל הצומות הללו עתידין ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידיים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנאמר (זכריה ח יט) "בה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו" (רמב"ם תענית פ"ה י"ט).

קריאת התורה

פרשת דברים לפני תשעה באב: לעולם קוראים פרשת דברים לפני תשעה באב (שו"ע תכ"ד), **הטעם:** כדי לקרוא בתוכחותיו של משה קודם תשעה באב, ומפטירים בחזון כדי לקרוא בתוכחותיו של ישעיה על החורבן (ביאור הלכה תכ"ד ד"ה מוב).

טעם אחר: כדי שיקראו (דברים א יב) "איכה אשא לבדי" ויפטירו בחזון (ישעיה א, א) "איכה היתה לזונח" (סידור רש"י תג מחזור ויטרי רסא).

הפסקה לשני בפסוק י"א

קוראים לכהן "עד כוכבי השמים לרוב" בפסוק י' ולוי מתחיל (שם יא) מ"ה' אלוהי אבותיכם" (רמ"א תקנ"ד יט, משנ"ב ס"ק לט), **הטעם:** על פי הרמ"א (קל"ה ד) שכתב שיש להתחיל ולסיים קריאת התורה בדבר טוב ולכן מסיים הכהן פסוק קודם שני כדי שלא להתחיל ב"איכה אשא לבדי" שהיא תוכחה.

קריאה במנגינת איכה

בפסוק (שם) יב "איכה אשא לבדי" יש שנהגו לנגן במנגינה של איכה (ליקוטי מהרי"ח בסדר קריאת התורה לשבת), **והטעם:** כדי להודיע שהשבוע יחול תשעה באב (א"א קל"ה).

יש שלא נהגו כן, והטעם: כדי שלא להראות אבילות בפרהסיא (חזו"א חובא במועדים וזמנים ח"ח רנא בהג"ה).

טעם אחר: ע"פ החיד"א (בהערותיו על ספר חסידים) לשיטתו שאין לשנות את טעמי התורה לטעמי הכתובים (ספר אבילות החורבן פרק ז הערה ד).

הפטרה במנגינת איכה

יש שקוראים: ההפטרה בניגון של איכה (ע"פ מנ"א רפב יד בשם הריב"ש), מלבד פסוקי הנחמה שבה שנקראת בניגון הפטרה רגילה ואלו הם: "לכו נא ונוכחה" (שם יח) "אם תאבו" (שם ט) "לכן נאום וגו'" עד סוף ההפטרה.

העלון נתרם לע"נ אבי מורי רבי יצחק צבי בן רבי דוד יהודה פיין זצ"ל

זלב"ע א' מנחם אב.תשס"א

באגר"מ כתב שמותר לזמר זמירות בשבת אף שאין רגיל לזמר, **והטעם:** דהוי לכבוד שבת, וכמו שמותר לאכול בשר בסעודה שלישית של ערב תשעה באב אף למי שאינו נוהג בן כל השנה כיון שהוא לכבוד שבת הכא נמי שרי (ח"ד סימן קיב).

הפסק מבעוד יום

"צריך להפסיק מבעוד יום" (שו"ע תקנ"ב ז) היינו קודם השקיעה (בשונה מכל שבת שממשיכים לאכול אף אחר השקיעה), **והטעם:** כי אחר השקיעה אסור לאכול ולשתות (משנ"ב תקנ"ב ס"ק כד).

זהירות מאיסור הכנה

לא יאכל בשבת ויאמר שאוכל כדי שיהיה לו כוח לצום, **והטעם:** משום איסור הכנה (הגר"ש"א לקנות חכמה עמוד יב).

לקחת תרופות בשבת להקלת הצום

אין לקחת תרופות בשבת להקלת הצום, **והטעם:** כיון שאין זה מאכל הראוי לאכילה נחשב לקחתו כהכנה מחול לשבת (הגר"ש"א לקנות חכמה בין המצרים עמוד 12).

תרופה שמוכנה מערב שבת

תרופות מותר לקחת תרופות כשהם מעורבים עם מים בערב שבת וראויים לשתייה אבל לערבב עם מים וסוכר בשבת אסור, **והטעם:** לפי שעצם הערבוב נחשב הכנה משבת לחול (הגר"ש"א לקנות חכמה בין המצרים עמוד יב).

חליצת מנעלים ושאר עינויי היום

מיד אחרי השקיעה נאסר בכל העינויים חוץ מנעילת הסנדל שמותר עד הלילה, **הטעם שכל העינויים אסורים גם בשבת בין השמשות, ונעילת הסנדל מותר עד חשכה:** דאלו שאיסורם הוא משום עינוי מותר להפסיק גם בשבת, משא"כ נעילת הסנדל הוי משום אבילות, ואבילות בפרהסיא אסור בשבת (הגר"א תקנ"ז עמק ברכה ת"ב אות א).

חליצת המנעלים אחר צאת השבת: אחר צאת השבת אומר תחילה המבדיל בין קודש לחול בלא שם ומלכות (שע"ת תקנ"ד ר"ה רק) וחולץ מנעליו, **והטעם:** כדי שלא יראה עינוי בשבת (משנ"ב תקנ"ב ס"ק ז).

חליצה אחרי "ברכו": הרמ"א (תקנ"ב) כתב שחולצים הנעלים אחר "ברכו" ונועלים נעלי תשעה באב" וכך נהג החזו"א ובעל הקה"י (אורחות רבינו ח"ב עמוד קלז).

הטעם שלא נוהגים כרמ"א לחלוץ אחר "ברכו": כיון שיצטרכו לרחוץ ידיהם אחר חליצת הנעל וזה יגרום הפסק מחמת רוב הציבור שרוצים לרחוץ ידיהם לכן חולצים מקודם (עיין הגרמ"פ מסורת משה או"ח שעה).

ויש שנהגו להסיר המנעלים בביתם בין השמשות באופן שלא ניכר שעושים מעשה אבילות כגון ששוכבים על גבי המיטה (הליכות שלמה פרק טו הערה 44), וכשמגיע זמן התפילה הולכים לבית הכנסת (ש"י"ס כח אות קל"ט).

לימוד אחר חצות

"ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כ"א בדברים המותרים בת"ב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות" (שו"ע תקנ"ב), הט"ז מפקפק בענין מניעת הלימוד בשבת, ומסיים דהלומד בשבת אחר חצות לא הפסיד אפילו כשחל ת"ב בשבת וכל שכן שחל ערב תשעה באב בשבת.

ולדינא, נראה שהרועה להקל בזה אין מוחים בידו, **והטעם:** לפי שהוא מביא לידי ביטול תורה ללומדים שמתרשלים ללמוד דברים המותרים בט"ב דאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ, ועוד שבחיי אדם (כלל קל"ד ז) כתב שהוא חומרא בעלמא, **ועוד** דאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילים ללמוד אחר חצות (משנ"ב תקנ"ב ס"ק ט ז).

בשם החזו"א מובא שהיה מחמיר שלא ללמוד בשבת אחר חצות אלא דברים המותרים בתשעה באב (אורחות רבינו ח"ב לו).

סעודה שלישית

"אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו" (שו"ע תקנ"ב ז), **והטעם:** כדי שלא לזלזל בכבוד שבת (לבוש תקנ"ב יט).

אכילת בשר

אסור להימנע מאכילת בשר ואע"ג דאין חיוב לאכול בשר, **והטעם:** כיון שנמנע משום אבל עבירה היא (משנ"ב תקנ"ב ס"ק כג).

צורת אכילה

"ישב בדאבון נפש שלא ינהג בשמחה" (משנ"ב תקנ"ב ס"ק כג), **ולמעשה** לא נהגו בן אלא כדעת הבכור שור שהובא שם במשנ"ב וכן הורה הגר"ש"א (ה"ש טו א"ה הערה 35) לשיר את הזמירות הרגילים.

דיבוק חברים

"לא ישב בדיבוק חברים", ומי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודת שלישית עם חבריו שרי, **והטעם שמותר;** לפי שהרגיל בכך ונמנע כעת הוי אבילות בפרהסיא ואסור (משנ"ב תקנ"ב ס"ק כג).

אכילה עם בני ביתו

לפי כל הדעות מותר לאכול עם בני ביתו, והוא הדין שמותר לזמן כשאוכלים ג' בני אדם יחד (משנ"ב שם), **והטעם:** כיון שהוא שבת (אליה רבא תקנ"ב יד).

מים אחרונים

ראוי ליטול מים אחרונים לפני השקיעה ואם לא נטל ניתן ליטול גם אחרי השקיעה, **והטעם:** דהוי נמילה של מצווה (הגר"ש דבילצקי עמוד מא).

זמירות שבת

הגרשז"א הורה לתלמידי הישיבה שאת הזמירות הקבועות בסעודה ורגילים לזמרם בשאר השבתות השנה יזמרו גם בשבת זו בלי שינוי אף בסעודת שלישית, אבל שירים אחרים לא (ה"ש פרק טו הערה 33).

הטעם: לפי שמוכא בספרים שמי שאינו מקפל את טליתו מיד במוצאי שבת הוא נמצא בסכנה גדולה (שם).

טעם אחר: לא אסרו בתשעה באב אלא מלאכה שיש בה שיהוי (עיין רמ"א תקנ"ד כב), וקיפול הטלית לא נקרא מלאכה שיש בה שיהוי (שם).

איסור הכנה - הבאת קינות לבית הכנסת יש להיזהר שלא להביא את הקינות לבית הכנסת קודם צאת הכוכבים [אף במקום שיש עירוב], **והטעם:** משום איסור הכנה, אלא א"כ מעיין בהם קצת בבית הכנסת מבעוד יום (שש"כ פרק סב מא).

נעלי תשעה באב
אין להביא נעלי תשעה באב לבית הכנסת בשבת אף במקום שיש עירוב, **והטעם:** משום איסור מכין משבת לחול (חיי אדם כלל קנה י).

סידור הספסלים: אין להפוך ולסדר הספסלים בבית הכנסת עד צאת השבת, **והטעם:** כדי שלא יהיה מכין משבת לחול.

הסרת הפרוכת
מסירים הפרוכת מארון הקודש אחר צאת השבת (לוח א"י) **ואין להסירה קודם, והטעם:** משום איסור הכנה, **ועוד** שלא להראות סימני אבילות בשבת (לקט הקמח ח"ג בקונטרס תומר דבורה אות עד).

הבדלה מוצאי שבת
מבדיל בלילה בתפילה (שו"ע תקנ"א) בברכת "אתה חוננתנו" ככל מוצאי שבת. **ואין מבדילים על הכוס אפילו בביתו** (לבוש תקנ"ב), **והטעם:** משום שאינו יכול למועמו (חיי אדם הלכות תשעה באב כלל קלו ה).

והטעם שאין אומרים לתת לתינוק כמו גבי מילה (שו"ע תקנ"ז) בתשעה באב, לפי שמילה אינו דבר קבוע, משא"כ הבדלה הוי דבר קבוע שהרבה פעמים יוצא תשעה באב בשבת או באחד בשבת, וגזרינן שמא יבוא התינוק לשתות בת"ב כשיגדל (לבוש תקנו א, משנ"ב תקנ"ל)

ואע"פ שנותנים לתינוק לאכול ולשתות ולא חוששים שמא יבוא לאכול לכשיגדל; דווקא מה שצריך בשבילו אבל לעשות דבר בשבילנו לתת לתינוק אסור (חיי אדם קלו ה).

קטן בהבדלה: קטן האוכל בתשעה באב **המנהג הוא** שאין צריך להבדיל לפני האוכל אלא ישמע ההבדלה מאביו במוצאי תשעה באב (הגר"ש"א הובא בשו"ת רבבות אפרים ח"ג שעא), **ויש אומרים:** שיבדיל (מהרי"ל דיסקין קונטרס אחרון אות עב).

ברכת האש
"כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש" (שו"ע תקנו א). **הטעם:** לפי שאין טעון כוס, ואין בזה משום תענוג כמו שיש בבשמים (משנ"ב תקנו ס"ק א). **יש שנהגו לברך ברכת האש בבית הכנסת** (הגר"ש"א ח"ש טו כא).

הטעם שלא נחשב אבילות בפרהסיא: מפני שהסיבה שנחשב אבילות בפרהסיא הוא בגלל האנשים שיבואו לביתו ויראו שחלצן, בין השמשות אינו זמן שיבואו אנשים לביתו ולא נחשב כאבילות בפרהסיא (עי"פ מרדכי פ"ג דמ"ק).

טעם אחר: לפי שהרבה אנשים הולכים בבית ללא מנעלים ושוב לא נקרא אבילות בפרהסיא (הגר"ש"א לקנות חכמה).
מנהגו של הגרשז"א לשבת בבגדי שבת עד חצי שעה אחרי השקיעה ואז החליף לבגדי חול ומנעלי ת"ב (הליכות שלמה פרק טו יב).

החלפת הבגדים
יחליף בגדיו עם צאת השבת, והטעם: לפי שבשעת אמירת איכה והקינות אין ראוי ללבוש בגדי שבת (זה השולחן ח"ב הערה תקנ"ט).

אמירת "ברוך המבדיל"
לא יעשה אדם כל מלאכה ואף לא יחליף מנעליו ולא יחליף בגדיו כל עוד לא אמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" (עיין שו"א תקנ"ב).

ישיבה ע"ג קרקע
ישיבה ע"ג קרקע אינו נוהגת רק משתחשך, **והטעם:** משום שישיבה על גבי קרקע אינו אלא מנהג ולא מדינא וק"ו מנעילת הסנדל שלא נוהג בשבת (הלכות ומנהגים בין המצרים פרק ח ה הערה 8).

אמירת שלום
אמירת שלום מותרת משום אבילות שבפרהסיא, וביותר לתרומת הדשן שהתיר לומר לילה טוב, ואם נחמיר בזה מיחזי כעינוי בשבת (הלכות ומנהגים בין המצרים פרק ח ה הערה 8).

לנוהגים כר"ת
הנוהגים בכל השנה להחמיר להוציא את השבת בזמן ר"ת בשבת זו יתחילו מנהגי אבילות בזמנה כפי הזמן המופיע בלוח, **והטעם:** כיון שזו חומרא ראויה וטובה אך לא מעיקר הדין וכדי שלא יבוא עקב כך לעבור איסור (הגרשז"א ח"ש טו ד"ה טו, הגר"ש"א קובץ הליכות והנהגות).

עשיית מלאכה – ניקוי כלים
נהגו שלא לעשות מלאכה שיש בה שיהוי בתשעה באב עד חצות היום (שו"ע רמ"א תקנ"ד כב, משנ"ב שם ס"ק מג). ולכן יש אומרים שאין להדיח ולשפשף הכלים במוצאי שבת ליל תשעה באב (שו"ת שלמת בנימין ב).
יש אומרים: שמותר, **והטעם:** משום דס"ל שעיקר החשש בשטיפת כלים הוא משום איסור רחיצה ולא משום איסור מלאכה, ולכן כתבו שישטפו עם כפפת גומי (שו"ת מחזה אליהו סימן פו).

כלים שצריך ליום: כלים שצריך ליום כגון לסעודה בלילה או להאכיל את ילדיו מותר ויותר מזה אסור (שו"ת מחזה אליהו סימן פז).

קיפול הטלית
מותר לקפל את הטלית במוצאי שבת ליל תענית תשעה באב, אף שאין עושים מלאכה בתשעה באב (נמצי גבריאל בין המצרים כג ה).

זמן הברכה

קודם קריאת מגילת איכה, **והטעם:** דכתיב (איכה ג ו) "במחשכים הושבני" וע"כ יברך קודם על האור, וגם שיהנה אח"כ מאור כשקוראים איכה (משנ"ב תקנו ס"ק א).

טעם אחר: ע"פ מה שכתב המאירי (שילחי תענית) שיש אומרים שאין מברכים כלל על הנר במוצאי שבת זו, והביא ראיה מהפייטן שאמר "ואיך אברך על לבת ובהיכל עברה לבת" דהיינו שאין לברך כלל על האש בליל זה הואיל ועל ידי זה נשרף ההיכל, ולפי זה יש לומר לדין דמברכים על האש מברכים קודם שקוראים מגילת איכה, כדי שלא להזכיר ברכתו לאחר מכן מכיון שע"י נשרף ההיכל (הלכות ומנהגים בין המצרים פרק ח' הערה 12).

בשמים

אין מברכים על בשמים (שו"ע תקנו א), **והטעם:** מפני שעונג הוא לו ודבר של תענוג אסור כמ' באב (לבוש שם א). ואע"פ שמותר להריח בתענית, מ"מ כיון שבשמים באים במוצ"ש להתענג להשיב הנשמה יתירה (תוס' ביצה לג, ב ד"ה בי) אין נכון לעשות כן בתשעה באב (מג"א תקנו א).

טעם אחר: כמו שאין מביאים בשמים לבית אבל, לפי שאבל אסור בהרחת בשמים כך גם בתשעה באב אנו אכלים ואסורים בבשמים (אורחות חיים בשם ר' גרשום).

תפילת ערבית

נהגו לאחר תפילת מעריב כדי שיוכלו האנשים להחליף הבגדים והמנעלים קודם מעריב

"והוא רחום": המנהג הוא לומר בכל מוצאי שבת והוא רחום וברכו בנועם ובאריכות כמבואר בשו"ע סימן רצג ג, כשחל תשעה באב במוצאי שבת אין להאריך (תיקון תפילה), **והטעם:** ע"פ מה שכתוב במסכת סופרים (סוף פרק יח) דאין אומרים ברכו כלל, אם כן אף אנו שאין נהגים כן מ"מ להאריך בזה בודאי אין ראוי מפני האבל (ר' שריה דבילצקי דיני ת"ב שחל בשבת).

נשים בתפילת ערבית: יש אומרים שראוי לנשים לכתחילה להתפלל ערבית בתשעה באב שחל במוצאי שבת, **והטעם:** מכיון שעיקר תקנת הברכה היתה בתפילה (עיין ברכות לג, א) ואחר כך תקנו על הכוס ובמוצאי שבת זו שאין הברכה על הכוס ראוי לכתחילה שיברילו בתפילה (הגרשו"א שלמי מועד פרק צא).

"ויהי נועם": אין אומרים "ויהי נועם" (שו"ע תקנו ב) לפי שפסוק זה אמרו משה כעין ברכה אחר גמר מלאכת המשכן (רש"י שמות לט יג) ואיך נאמר בליל תשעה באב ברכה זו אם אנו מתאבלים על החורבן (סמ"ק מצווה צו, משנ"ב תקנו ס"ק ז).

טעם אחר: לפי שאין זה יום של נעימות אלא יום מר (לבוש מנהגים ד).

טעם אחר: לפי שאומרים "ומעשה ידינו כוננה עלינו" ואין לומר דבר זה בתשעה באב שהרי נאמר (שו"ע תקנו כד) כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה (הגר"א תקנו).

"לדוד ברוך ה' צורי": (תהלים קמג) אין אומרים מזמור "לדוד ברוך", **והטעם:** מפני שהטעם שאומרים זאת כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה, ותשעה באב אסור בלימוד תורה (שו"ת התעוררות תשובה שנד).

"למנצח בנגינות": אין אומרים "למנצח בנגינות" (שו"ע תקנו ב), **והטעם:** לפי שאין זמן חנינה היום (לבוש תקנו ב, משנ"ב רצג א), **טעם אחר:** משום שאינו מסדר היום (משנ"ב תקנו ח).

"ויתן לך": אין אומרים "ויתן לך" (שו"ע תקנו ב), **והטעם:** דאין זמנו בתשעה באב, דלאו זמן ברכה ושמחה היא (לבוש תקנו ב משנ"ב שם ס"ק ט). **טעם אחר:** לפי ש"ויתן לך" הוי ברכה על "מעשה ידינו", וקי"ל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה (נועם מגדים אות יז דף לג).

תחנון: אין אומרים תחנון אף בתשעה באב נדחה, **והטעם** אע"פ שאותו היום שנדחה (יום א) אינו מועד, ונהי דהתענית נדחה מ"מ המועד נחשב ביום הצום דכתיב (זכריה ח יט) "צום הרביעי וצום החמישי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה", ומדכתב צום הרביעי ולא כתב י"ז בתמוז ותשעה באב ש"מ אין היום גורם את המועד כמ"ו בניסן, אלא הצום גורם (חת"ס תורת אמת דברים עמוד פו).

הבדלה במוצאי תשעה באב

מבדיל על הכוס, ואין צריך להבדיל בתפילה, לפי שהבדיל אתמול (משנ"ב תקנו ס"ק ג).

"הנה אל ישועתי": אין אומרים "הנה אל ישועתי" ושאר פסוקים אלא כשמבדילים במוצאי שבת ולא כשמבדילים ביום חול, ומתחילים מברכת הגפן (מט"א תרכד ס"ה, שש"כ פס"ב סעיף מד), **והטעם:** דכיון שפסוקים אלו נאמרים לסימן טוב בתחילת שבוע וכיון שעבר יום א' מימי השבוע אין לאומרו (שו"ת ברוך השם ס"ג).

שתית היין: במהרי"ל איתא כשהחשיך מברך בורא פרי הגפן והבדיל, א"כ משמע שמותר להבדיל על היין, וכן משמע שמותר לשתות בעצמו ולא צריך לתת לקטן אע"פ שעדיין אסור אכילת בשר ושתית יין (משנ"ב תקנו ס"ק ג בשם ד"מ).

בשמים: אין מברך על בשמים (שו"ע תקנו ס"ק א) **והטעם:** משום שבשמים נתקנו משום הנשמה היתירה שעוזבת במוצאי שבת וטעם זה שייך רק במוצ"ש (משנ"ב תקנו ס"ק ד).

אבלות בעשירי

נוהגים מנהגי אבלות עד לעשירי בחצות, **והטעם:** לפי שבמ' הציטו אש המקדש ונשרף עד שקיעת החמה ביום העשירי ואילו לא היה תש כוחנו היינו צריכים להתענות גם עשירי, ולפי שאין גוזרים גזרה על הציבור כשאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה לא גוזרים ומה שקבעו במ' ולא ב' לפי שתחילת הפורענות עדיפא (טור תקנה).